

NB:

Helaas zijn geen foto's van Lankhorst gevonden.

Hij en zijn vrouw hadden geen kinderen.

Hij heeft wel artikelen nagelaten.

Willem Marius Lankhorst (1883-1953)

Willem Marius Lankhorst werd op 11 augustus 1883 geboren te Deventer, als zoon van een pottenbakker en een dienstbode. Hij werd in de psychiatrische inrichting Brinkgreven te Deventer ingeschreven als leerling-verpleger op 1 november 1905. Op zijn 22ste was hij hier aanstichter tot de oprichting van de *Nederlandsche Verplegers Vakvereniging*. In de tekst 'Een utopie?' stelde Lankhorst dat de carrière van de man in de verpleging nog de nodige sociale strijd zou vergen. Dat er anno 1906 nog 'noodverplegers' waren (mannen die uitsluitend voor het geld werkten in de verpleging, doch geen liefde voor dit vak voelden), kon hij zich voorstellen; er waren immers nog steeds onvoldoende 'beroepsverplegers' werkzaam. Maar dat moest snel veranderen!

De directies moesten verplegers meer perspectief bieden, zodat de gemotiveerden zouden blijven. Ze moesten dezen het recht geven extern te wonen en te trouwen en hen een zodanig inkomen geven dat er een gezin van onderhouden kon worden. Aanvankelijk genoot Lankhorst met deze ideeën de steun van dr. Le Rütte, de geneesheer-directeur van Brinkgreven. Deze onderschreef het motto 'verpleging van mannen door mannen', in het bijzonder bij jonge of 'perverse' mannelijke krankzinnigen. Ook toonde Le Rütte begrip voor het gegeven dat 'gezonde en energieke mannen' niet onder leiding van een vrouw wilden werken. Om deze twee redenen achtte ook Le Rütte voor elke psychiatrische inrichting een beperkte kern van gehuwde mannelijke verplegers nodig.

De NVV was echter al snel een stuk radicaler dan Le Rütte lief was. Lankhorst verkondigde bijvoorbeeld dat geneeskundigen geen 'ideale, theoretische, niet bestaande toestanden [mochten] schilderen', omdat zij daarmee het publiek en dus ook toekomstige sollicitanten 'misleidden'. Ook wilde hij met de NVV de zogenaamde *gestichtsdementia* bestrijden; het verschijnsel dat verplegers alleen nog maar over hun patiënten konden spreken, omdat zij teveel uren achtereen moesten werken en niets anders meer hoorden of lazen. Lankhorst vond dat de directies de mannen die zich als 'vakverpleger' opstelden beter moest belonen en de 'noodverplegers' (verplegers die teveel dronken of de hele dag tabak pruimden, maar zich onvoldoende met de patiënten bezighielden) straf moest geven. Daarnaast eiste de NVV overleg tussen werkvloer en directie door installatie van 'commissies van bemiddeling', in plaats van door het ophangen van 'een ideeënbus', zoals Le Rütte in Brinkgreven had voorgesteld. Ook wilde men casussen zoals het plotseling ontslag van een broeder of andere rellen rond verplegers publiceren in het *Maandblad van de NVV*. Het was duidelijk dat een jonge generatie verplegers andere verhoudingen eiste; zij wilden als man meer perspectief in de verpleging, mede omdat door de industrialisatie een aantal andere werkterreinen wegviel.

Dergelijke radicale activiteiten maakten dat het vrij snel gedaan was met Le Rütte's steun voor Lankhorst en de NVV. Ondanks dat bleef deze Vereniging van verplegers tot 1918 bestaan; de NVV steunde Nosokómos in de wens om te komen tot wettelijke bescherming van het beroep. Rond 1918 sloot de NVV zich aan bij de Algemene Nederlandsche Ambtenarenbond, een grotere vakbond.

Lankhorst zelf ondertussen had in februari 1907 ontslag genomen bij Brinkgreven. Na dit ontslag was hij gaan werken in het Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, waar hij veel sympathie ondervond van dokter J. Kuiper en onder de talrijke verpleegsters in Anna Maria Verweij (1873-1949) zijn toekomstige vrouw ontmoette.

In januari 1920 vertrok Lankhorst van Amsterdam naar Wassenaar, alwaar hij uiteindelijk als 'drogist' zou sterven op 18 mei 1953.

Bronnen:

Archief St. Elisabeths Gasthuis en Psychiatrische Inrichting Brinkgreven: personeelsregister Brinkgreven 1897-1913 (ds. 157).

Persoonskaart Willem Marius Lankhorst via het CBG.

Stads en Athenaeum Bibliotheek Deventer (ID 796);

Stegge, Cecile aan de (2012). Belangenorganisaties van (krankzinnigen-)verplegenden 1900-1923. In: *Gekkenwerk. De ontwikkeling van het beroep psychiatrisch verpleegkundige in Nederland, 1830-1980* (pp. 247-263) Maastricht: Maastricht University Press.

Artikelen van W.M. Lankhorst in het Maandblad van de Nederlandsche Verplegers Vakvereniging en in het Maandblad voor Ziekenverpleging:

Lankhorst, W.M. (1906a). Een utopie. *Maandblad voor Ziekenverpleging* 16, 83-84.

Lankhorst, W.M. (1906b). Aan belangstellenden. *Maandblad voor Ziekenverpleging* 16, 237-

Lankhorst, W.M. (1906c). De Nederlandsche Verplegers-Vakvereniging. *Maandblad voor Ziekenverpleging* 16, 309-311.

Lankhorst, W.M. (1906d). Het alcoholvraagstuk en de verpleging. *Maandblad voor Ziekenverpleging* 16, 498-502.

Lankhorst, W.M. (1906^e). Een noodzakelijk kwaad in de verplegersorganisatie. *Maandblad voor Ziekenverpleging* 16, 551-554.

Lankhorst, W.M. (1907a). De vrouw in het leger. *Maandblad van de Nederlandsche Verplegers Vakvereniging* 1, 57-59.

Lankhorst, W.M. (1907b). De behartiging van de zedelijke, intellectuele en stoffelijke belangen der broeders die van de verpleging hun levenstaak maken. *Maandblad voor Ziekenverpleging* 17, 95-98.

Lankhorst, W.M. (1907c). Riepma's informatiebureau. *Maandblad voor Ziekenverpleging* 17, 199-201.

Lankhorst, W.M. (1907d). Dr. van Welys' openingsrede op de Bondsvergadering. *Maandblad voor Ziekenverpleging* 17, 332-335.

Lankhorst, W.M. (1908a). Verslag van de 3^e Algemene Vergadering der N.V.V., gehouden op 3 maart j.l. te Loosduinen in 't Geneeskundig krankzinnigengesticht "Oud-Rozenburg". *Maandblad van de Nederlandsche Verplegers Vakvereniging* 2(8, april), 129-141.

Lankhorst, W.M. (1908b). Verslag van de 2^e Zomerpropaganda Vergadering der Nederlandsche Verplegers Vakvereniging gehouden in Amsterdam op 19 augustus in het Wilhelmina Gasthuis. *Maandblad van de Nederlandsche Verplegers Vakvereniging* 2, 224-228.

Lankhorst, W.M. (1908c). Verslag van de Openbare avondbijeenkomst van de Nederlandsche Verplegers Vakvereniging op 19 augustus 1908 in het Wilhelminagasthuis te Amsterdam. *Maandblad van de Nederlandsche Verplegers Vakvereniging* 2, 229-230.

Lankhorst W.M. (1908d). Hooggeachte redactie. *Maandblad voor Ziekenverpleging* 18, 79-83.

Lankhorst, W.M. (1908e). Aan Zuster H. Smit c.s. *Maandblad van de Nederlandsche Verplegers Vakvereniging* 2, 251-255.